

Sammanfattning

Publicerad av

Nationella centret för utbildningsutvärdering

Publikationens namn

Utvärdering av den humanistiska högskoleutbildningen

Författare

Riitta Pyykkö, Mikko Tolonen, Kimmo Levä, Seija Mahlamäki-Kultanen,
Marko Pantermöller, Torsten Pettersson, Sini Saarinen & Mira Huusko

Utvärderingen av den humanistiska högskoleutbildningen genomfördes 2019 och den omfattade utveckling och profilering av universitetens och yrkeshögskolornas utbildningsutbud inom det humanistiska området. Utvärderingen fokuserade särskilt på examinas kompetensinriktning och arbetslivsrelevans. Utvärderingsfrågorna var:

1. Vilket är nuläget när det gäller utbildningsutbudet inom det humanistiska området?
2. Vilket är informationsunderlaget för utvecklingen av utbildningsutbudet?
3. Vilka processer och nätverk för utveckling av utbildningsutbudet finns det inom det humanistiska området?

I utvärderingen användes data på ett mångsidigt sätt: existerande responsmaterial (kandidatrespons, AVOP-respons (YH, högre YH), karriäruppföljning av magistrar), Statistikcentralens material, material från självvärderingsenkäten för examensprogram och för utbildningsområdet, fokusgrupparbete både gemensamt för de fyra utvärderingarna av utbildningsområden samt specifikt för det humanistiska området samt case-analys. Vid ett utvecklingsseminarium för det humanistiska området behandlades utvärderingens preliminära slutsatser och utvecklingsrekommendationer. Materialet från seminariet fungerade också som utvärderingsmaterial.

På basis av utvärderingen är **de centrala styrkorna** inom det humanistiska området:

- De som utexamineras inom det humanistiska området har **en stark substanskunskap** och de utexaminerades förmåga att gestalta helheter och till kritiskt tänkande är god. Utbildningen inom det humanistiska området ger en mångsidig och bred kompetens, som möjliggör flexibilitet i ständigt föränderliga situationer i arbetslivet.
- **Dualmodellen är tydlig inom det humanistiska utbildningsområdet**, eftersom utbildningarna är differentierade på två högskolesektorer. Merparten av utbildningen inom det humanistiska området ges vid universitet. I yrkeshögskolorna erbjuds inom det humanistiska området samhällspedagog- och tolkutbildning. Inom detta område finns inte just examina, där det skulle förekomma överlappning eller utmaningar med samordningen mellan de två högskolesektorerna.

- Ifråga om personalens kompetensutveckling inom det humanistiska området syns **högskolornas starka intresse för pedagogisk utveckling**, vilket också genomförs mångsidigt. Högskolepedagogisk utbildning erbjuds som omfattande helheter, kortare moduler, olika seminarier samt utvecklingsdagar och -projekt. Utvecklandet sker i huvudsak högskolevis, men de pågående så kallade spetsprojekten har medfört samarbete på nationell nivå.
- Inom det humanistiska området finns det **rikligt med möjligheter att planera och genomföra utbud av kontinuerligt lärande**. Kompetens som behövs i dagens arbetsliv erbjuds i stor utsträckning inom det humanistiska området, såsom språk, kännedom om olika kulturer, mångkulturell kompetens samt förståelse för samhällsförändringarna och -historien. På nationell nivå utvecklar man för tillfället hur de möjligheter som kontinuerligt lärande ger kan utnyttjas och synliggöras.

De centrala utvecklingsrekommendationerna för högskoleutbildningen inom det humanistiska området är:

- **Arbetslivsrelevansen bör beaktas mer än i nuläget vid planeringen av utbildningen och handledningen av studerande.** Praktikmöjligheterna måste utökas inom universitetsutbildningen på kandidat- och magisternivå, likaså samarbetet med alumnerna. I studierna bör man systematiskt satsa på att utveckla arbetslivsrelevansen. Inom det humanistiska utbildningsområdet hade 78 % av dem som utexaminerats från universitet och 79 % av dem som utexaminerats från yrkeshögskolor fått arbete. Sysselsättningen för dem som utexaminerats inom det humanistiska utbildningsområdet är cirka 10 % sämre än exempelvis för dem som utexaminerats inom det tekniska och ekonomiska området. Möjligheterna att få arbete bör därför planeras redan under utbildningens gång.
- Inom utbildningen bör man från början av studierna **mer systematiskt synliggöra och verbalisera kompetenserna som examina ger**. Studerande bör få en tydlig uppfattning om sitt eget kunnande i olika skeden av studierna, som sedan stöder studerande när de söker sig ut till arbetslivet. Övning i att verbalisera sitt kunnande skulle hjälpa studerande att bättre planera sina studier, bedöma hur deras eget kunnande utvecklas samt bättre beskriva sitt kunnande då de söker sig ut på arbetsmarknaden. Man bör i högskolorna reservera tid och resurser för att synliggöra kompetenshelheter.
- **De digitala kompetenserna som en del av humanistiska examina bör definieras, planeras och genomföras som en helhet** på nationell nivå för att hitta, utveckla och genomföra bästa praxis. I nuläget fås kompetenser i digitalisering till stor del någon annanstans än som en del av humanistiska examina. Särskilt fortbildningen i digitalisering för utexaminerade ämneslärare bör fås i skick.
- **Internationaliseringen bör integreras i examina inom det humanistiska området på ett mer heltäckande och fördjupat sätt än i nuläget.** De studerandes internationaliseringsperioder bör planeras in i de individuella studieplanerna. Kompetensmålets internationella relevans säkerställs som en del av alla examina inom det humanistiska området genom att kompetenser i språk och kulturer stöds, den språk- och kulturmedvetna undervisningen stärks och genom att stöda det mångkulturella i högskolornas praxis.

Nyckelord: arbetslivsrelevans, det humanistiska området, högre utbildning, högskolor, internationalisering, kompetensinriktning, kontinuerligt lärande, profilering, styrning av högre utbildning, utbildningsutbud, universitet, utvärdering, yrkeshögskolor.